

Krizsán Andrea és Zentai Violetta

Közpolitikai keretelemzés: konceptiók a nemek közti egyenlőségről

A közpolitikai keretelemzés a közpolitikai vitákban ütköző különböző nézeteket, ezek interakcióját, valamint a megszólaló *hangok* súlyát, jellegét és befolyását vizsgálja. Célja annak feltérképezése, hogy a nemzeti (országos és helyi szintű), nemzetközi, civil és állami cselekvők nézeteinek megfogalmazása, ütköztetése során hogyan alakulnak ki a különféle közpolitikák koncepcionális keretei. Megvizsgálja a közpolitikai szövegekben és vitákban megmutatkozó fogalmi és szintaktikai mintákat, fogalmi átfedéseket, ellentmondásokat, valamint a jellemző kapcsolatokat.

A nemek közti egyenlőség közpolitikájának keretelemzésével – ahogy ezt Ferree és Gamson írása mutatja – a hatalomhoz való hozzáférés két fontos aspektusát vizsgálhatjuk. Egyrészt megismerhetjük a nők, illetve a női érdekeket képviselő szervezetek hangját és befolyását a közpolitikai döntéshozatali folyamatra, valamint a nemek közti egyenlőség politikájának alakítására – mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt. Ferree ezt a tényezőt a *női hang autoritásának* nevezi. Másrészt megmutathatjuk, hogy a nemek közti egyenlőség politikája, valamint az arról szóló vitákban felsorolt álláspontok milyen mértékben vállalják fel a *női autonómia* képviselőit, illetve, hogy hogyan érvelnek a megszólalók a női autonómia mellett vagy ellen, különféle hatást gyakorolva a közpolitika alakulására.

A blokkban megjelenő első írás a női érdekeket képviselő hangok *autoritásának*, valamint a női *autonómia* közpolitikai térnyerésének kettős fogalmával kiváló elméleti és módszertani keretet nyújt a nemek közti egyenlőség közpolitikájának keretelemzéséhez. Az írás és a mögötte álló kutatás különlegessége, hogy mind a kvalitatív, mind a kvantitatív elemzés módszereit használja az abortuszkérdés németországi és amerikai vitáinak értelmezéséhez. Elemzése megmutatja, hogy a két ország abortuszpolitikája közötti ismert eltérésekre legalább részleges magyarázatot találhatunk annak megértésével, hogy a közpolitikai vitákban az abortuszt támogató és ellenző felek miként fogalmazták meg, ütköztették és befolyásolták egymás nézeteit, s hogy a kérdést a nemek közti egyenlőség problémájához miként viszonyították a két országban. A tanulmány erénye – elméleti és módszertani újításain túl –, hogy jól mutatja a női érdekeket képviselő szervezeteknek a női autonómia előmozdítása érdekében

alkalmazott stratégiáit. Ezenkívül megvilágítja azt is, hogy e stratégiák sikeressége hogyan függ a helyi közpolitikai vita kontextusától, a női hangok erősségétől, a koalíciókötési lehetőségektől, a női autonómia gondolatának a jogi és közpolitikai keretbe való beágyazottságától és nem utolsósorban a helyi politikai kultúrától. A tanulmány egyrészt elemzi az amerikai példát, amelyben az abortusz melletti érvek megfogalmazása stratégiai módon a tágabb koalíció keresését célozza, legalábbis *de jure* szinten. Itt a női autonómia térnyerése a női hang autoritásának térvesztésével jár, mivel az egyén abortuszról való autonóm döntését a közpolitikai cselekvők egész sora együttesen támogatta. Ekképpen a női érdekeket képviselő hangja elvesztette kizárólagos hozzászólási privilégiumát. Másrészt a németországi történet jól példázza azt, hogy a női érdekeket képviselő hang autoritásának erősödése nem szükségszerűen jár a női autonómia javulásával. Ott – bár az abortusz védelmében felszólalók szinte kizárólag a női jogok védelmezői voltak – az autonóm döntés lehetősége meglehetősen korlátozott maradt. A dilemma jelentősége egyértelmű a magyar közpolitikai vitákban, valamint a kifejezetten női érdekeket képviselő stratégiai döntéseiben is.

A 2003–2005-ben lezajlott MAGEEQ kutatási program¹ célja a nemek közti egyenlőség politikájának közpolitikai keretelemzése volt – a módszer kvalitatív eszközeinek alkalmazásával. Ahogy Verloo írása részletesen bemutatja, összehasonlításunk hat uniós tagország és az Európai Unió nemek közti egyenlőséggel kapcsolatos politikáját fedte le. Kutatásunk három témában vizsgálta a közpolitikai vitákat: a családon belüli erőszak, a nők politikai képviselete és a családpolitika, azon belül a fizetetlen munka családon belüli megosztásának kérdésében. A program a Ferree és társai által kidolgozott vizsgálati módszer első lépését tette meg: a hat országban feltérképezte a három közpolitikai területen kibontakozó viták koncepcionális kereteit. E keretek szisztematikus – az országokon és a három közpolitikai kérdésen átnyúló – elemzésére, a vitákban megszólalók súlyának felmérésére tettünk óvatos kísérletet, valamint annak megállapítására, hogy ezek alapján az adott keretek milyen jelentőséggel bírnak.

A magyarországi helyzetet elemző tanulmányok a MAGEEQ program részeként születtek, és céljuk a kutatás eredményeinek további elemzése volt – elsősorban a feltérképezett koncepcionális keretek hangadóinak pontosabb azonosítása és súlyozása által. A két tanulmány azon túl, hogy bizonyítja a közpolitikai keretelemzések módszerének lehetséges hozzáadékát, további kutatási irányokat is előrevetít. Jól mutatja a civil, állami és nemzetközi szereplők közpolitikai háromszögének elemzési lehetőségeit a különböző szakpolitikai területeken – különös tekintettel a fogalmi importokra, ezek illesztési-illeszkedési mechanizmusaira és ellentmondásaira.

Az esettanulmányok – a módszertani hasonlóságokon túl – tanulságaik révén is sok tekintetben kapcsolódnak a Ferree-írás konklúzióihoz. Mindkét tanulmány szerint a magyar közpolitikai vitákban a nemek közti egyenlőséggel kapcsolatos érvelések tágabb közpolitikai kérdésekre tagolódtak be. Történhetett ez a kifejezetten női érdekeket képviselő stratégiai megfontolásából, a tágabb koalíciókeresés és a hatékonyabb politikai napirendre kerülés céljából, mint például a családon belüli erőszak esetében. De történhetett ez a kifejezetten női érdekeket képviselő akarata ellenére, tiltakozásuk mellett, mint az általános antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi politika esetében. E két területen ugyanakkor mind a női autonómia, mind pedig a női hangok autoritása visszaszorult, ezáltal cáfolva – legalábbis a két vizsgált esetben – a stratégiai koalíciókeresés módszerének sikerességét Magyarországon.

---

1 Lásd bővebben: http://www.mageeq.net/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=47.